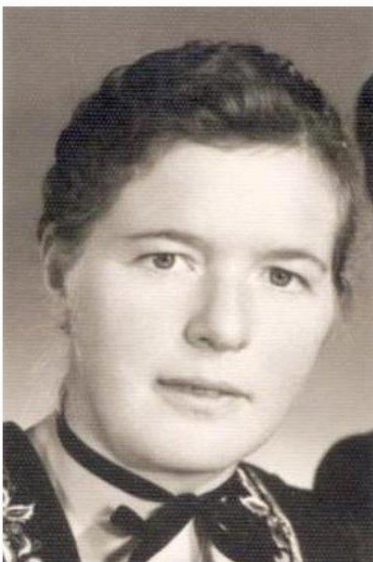

UČITELJICA Z VAČ

ki je učila na Vačah dobra tri leta - od leta 1941 do 1944.

Poznamo ganljivo zgodbo, ki jo je napisal pisatelj France Bevk o partizanski Učiteljici Bredi. Imajo jo tudi v Litijski knjižnici. Poznate morda knjigo od Marjance Šeme – Bila sem partizanska učiteljica, ...

Tokrat je na vrsti zgodba o mladi nemški učiteljici s Tirolskega, ki se je skupaj še z nekaterimi drugimi učitelji odkrito uprla nacističnemu sistemu in Hitlerju. Proglasili so jo za izdajalko. Samo naključje je hotelo (poznanstvo), da ni končala v morilskem koncentracijskem taborišču - Dachau. Kazensko je bila določena, da bo poučevala na Vačah še z enim učiteljem in učiteljico.

Tudi slovenskim učiteljem, ki so se uprli fašizmu, se je godilo podobno. Poznam profesorja matematike (moj tast - <http://www.vace.si/BEZJAK.htm>), ki je v okviru pouka spodbujal svoje dijake v gimnaziji, da se naj uprejo nasilju, potujčevanju in ohranijo svojo slovensko identiteto. Nemci so ga zato skupaj z drugimi uporniki z vlakom deportirali v Užice - Srbija. Tam je učil na gimnaziji (tudi pravoslavni verouk), ker »Slovenac treba, da zna sve!«.

Presenečenje: Na vratih našega turistično informacijskega centra se je konec poletja pojavila družina nemško govorečih turistov. Želeli so videti šolo, ker je njihova babica med vojno tam poučevala. Povedal sem jim zgodbo, kako so partizani s podtaknjenno mino v paketu uničili šolo, ker je bila v njej nemška postojanka in da je od šole ostala samo klet, nad katero je zdaj »parkirišče«. Pogledali smo si klet, fotografirali smo se. Poslal sem jim stari fotografiji šole (pred in po eksploziji – sl.). Meni pa so poslali zapis njihove babice učiteljice na Vačah - **Leontine Troy-Elsässer** sl.. Želite zvedeti, kaj vse se ji je tu dogajalo med vojno? Potem nadaljujte z branjem v nadaljevanju, kjer lahko preberete njen zapis v slovenščini in nemščini in si ogledate še našo gasilsko fotografijo.

Bog daj, da ne bi nikoli bilo vojne, da bi se vsi imeli radi!

Zvonček Norček

Osebno poročilo Leontine Troy-Elsässer

Mlajša generacija pogosto sprašuje, zakaj je bilo v tistem času toliko stvari sprejetih brez ugovora. Ta prispevek naj bi dokazal, da so obstajali ljudje, ki so si upali izraziti svoja prepričanja, ne da bi upoštevali možne posledice.

Julija 1935 sem zaključila študij na učiteljski šoli v Zamsu na Tirolskem. Ob predstavitvi pri okrajnem šolskem uradu so mi rekli: „Pridite čez tri leta, takrat bo ta letnik na vrsti.“ Zelo neprijetna novica za mlado učiteljico, polno idealizma in navdušenja, ki si je želela poučevati v šoli. V domačem kraju, v Kleinwalsertalu, sem poučevala ročna dela in se veselila vsakega bolnega učitelja, ki sem ga lahko nadomeščala.

Marca 1938 je prišlo do preobrata. Avgusta so nas, mlade učitelje, poslali v prešolanje na Bodele. Ob koncu usposabljanja smo se morali predstaviti pri novem okrajnem šolskem svetu. Jaz sem takrat že bila ocenjena: „Odpor do nove ideje, politično nezanesljiva.“

Oktober 1938 sem začela delati na osnovni šoli v Feganu. Moja predhodnica je bila priljubljena in izkušena učiteljica, katere odpušitev so mnogi obžalovali. Med počitnicami so v razredih odstranili križe in blagoslovljene vode.

„To mora biti prava Hitlerjanka,“ je bilo zdaj slišati.

Jaz pa sem ostala pri svojih stališčih in prepričanjih, kar je hitro prineslo težave. Ena prijava je sledila drugi, zaslišanje za zaslišanjem: „Niste odzdravili na nemški pozdrav - ob slovesnosti s praporjem niste bili prisotni - vaš razred ne pozdravlja z Zdravo Hitler - niste vstopili v stranko - zakaj zavračate vodstvo BDM (Zveza nemških deklet)?“ Občasno so potekali okrajni zbori, na katerih so pogosto močno kritizirali tradicionalne vrednote, vero in cerkev. S tem so želeli prizadeti tiste, ki so ostali zvesti cerkvi in so Avstrijo še vedno dojemali kot domovino, čeprav je že dolgo nosila ime „Ostmark.“ Naveličani teh stalnih napadov smo se odločili, da bomo naslednjič ob kakšnem sovražnem govoru izrazili svoje nasprotovanje, tako da bomo zapustili zbor.

To se je zgodilo 24. maja 1941, v Bregenzu, ob okrajnem zborovanju. Ko so se znova vrstile ostre žalitve, smo iz protesta zapustili dvorano. To smo bili sestre Rüschler iz Egga, sestre Lutz iz Bregenza, Resi Köberle iz Riezlerna, Markus Klien iz Dornbirna, Hedi Murschetz, šolski svetnik Kolb iz Bregenza in Herta Gorbach iz Lochaua.

Naslednjo noč me je ob 2. uri zbudilo močno trkanje na polkna. Nadzornik žandarjev mi je v podpis predložil zapisnik, da moram biti istega popoldneva ob 17. uri pred okrajnim uradom v Bregenzu.

Bila je nedelja popoldne. Tam smo stali kot „uporniki“ v veliki dvorani. Gauleiter Hofer je bil naključno v Bregenzu ob tem, ko se je odvijalo strelsko tekmovanje. On in okrajni vodja Dieth sta nas nagovorila. Hofer je bil v zmagoslavnem razpoloženju, nekoliko razpoložen, in njemu smo se lahko zahvalili, da nas niso poslali v Dachau, temveč so nas samo „odstranili s službe.“ Naslednji dan so sledila posamezna zaslišanja.

Slovo od šole nam je bilo vsem težko. Prepričan poštar iz Egga je čutil dolžnost, da na preusmerjeni pošti za Riezlern z debelim napisom prečrta besedo „učiteljica.“ Po dveh tednih smo prejeli odloke o premestitvi v Patsch pri Innsbrucku, Pettneu, Patznauntal in Bleiberg. Olivio Rüschler so poslali v vojaško podjetje v Stuttgart. S šolskim letom sem bila dodeljena v enorazredno šolo v Obernbergu na Brennerju.

Po treh tednih je sledila nova premestitev v Zgornjo Kranjsko. Tak odlok sta prejeli tudi obe Lutz ter Reinelde Rüschler in Markus Klien. Šolski inšpektor iz Innsbrucka nam je dal moder nasvet, naj s seboj vzamemo veliko obvezilnega materiala in zdravil, saj je to partizansko oblegano območje. V Kranju smo se že naslednji dan srečali s pogrebnim sprevedom (brez duhovnika - zdravniki, profesorji in uradniki so bili večinoma že izgnani), ki se je pomikal proti pokopališču.

Nekega nemško govorečega uslužbenca so partizani umorili. Na oglasnih stebrih in stenah hiš so viseli veliki plakati z imeni dvajsetih mladih, ki so jih v vasi izbrali in usmrtili.

Obe Lutz sta ostali v Kranju, naša kraja za službovanje pa sta bila Šmartno pri Litiji in Vače. Najprej smo iskali sobe. Starejši ljudje, ki so še poznali monarhijo, so znali nemško. Otroci so se jezika morali naučiti v šoli, odrasli pa pri naših večernih tečajih. Nesmiselno in predolgo bi bilo zdaj opisovati podrobnosti pouka. Na splošno so bili otroci učljivi in zelo nadarjeni za jezike. Prebivalci so nas najprej sprejeli z nezaupanjem, a s povečanjem partizanske dejavnosti so se od nas vedno bolj distancirali, mnogi iz strahu pred svojimi rojaki.

Razmere so se vedno bolj zaostrovale, partizanski napadi so se vedno bolj približevali, iz sosednjih krajev so prihajale novice o ubitih in ugrabljenih učiteljih, zažganih šolah, miniranih vlakih.

Na Vačah sem doživela napad na kraj. Moji gostitelji so me ponoči ob 2. uri skrili v klet, kjer sem kleče preživela tri ure, dokler streljanje ni prenehalo in partizani niso odšli.

Policija je bila večinoma v akciji - naši prostori so bili zelo ogroženi. Od oblasti smo prejeli navodilo, naj se preselimo v šolska stanovanja in okna zavarujemo s peskovnimi vrečami.

Vsako leto smo upali, da bo zadnje, a ostali smo polna tri šolska leta. Jeseni 1944 je bilo naš kraj Litija mogoče doseči le še dvakrat tedensko s tankovskim spremstvom.

Gospod inšpektor nam je obljubil nove kraje v katerih bomo službovali. Lahko smo izbirali med Domžalami in Laškim, celo vodilna mesta so nam bila ponujena. Toda ta kraja sta bila znana po pogostih partizanskih napadih.

Na vprašanje: „Ali nas lahko prisilite, da gremo tja,“ je okrajni svetnik odgovoril z ne. Ta izjava je bila zelena luč. Dobili smo dovoljenje za odhod na Tirolsko oziroma na Švabsko.”

Takole je predstavil svojo družino vnuk Johannes.

Leontinin sin, moj oče- Ulrich.

Moji mami je ime Hedwiga,

mojemu bratu je ime Emmanuel (temnolas), jaz pa Johannes (svetlolas in najstarejši sin Ulricha in Hedwige).

Z belimi očali. Zvonček Norček – Zvonimir Kolenc

Bližnjica do originalnega nemškega zapisa:

<http://www.vace.si/Leontine-Troy.pdf>